

**Om de Svenske samers Flytting over Kjølen,
noen til Fjellene innenfor Lyngen, andre flyttet med sine reinhjorder over
Gisund til sommerbeite på Senja.**

Magnus Martinsen forteller:

Den 12/1 1982 hører eg et program om Hebridene og den kultur de har. Naturen og fisket, kan lignedes meget på vi er vant med på kysten av vårt land. Filmen setter meg nesten i stemning til å ta frem maskinen» Dog blir det om et annet emne»

På en av mine mange turer fra Båtsfjord til mit barndomshjem, tok eg hurtigruten fra Finnsnes. Kommet ombord, tok eg plass i en kurvstol på det åpne promenadedekk. Tett ved satt et Svensk ektepar. De var kommet på båten i Bergen og turen var bestemt for Nordkapp. De hadde tatt med seg en småpике fra noen kjente for å besørge denne til slekt i Tromsø. Videre nordover ble det megen prat, men bekjentskapet ble innledet etter at piken var kommet ombord. Pikebarnet spurte om navn på grender, fjell og meget annet, og ekteparet kunne ikke svare. ”Barn frogar så mykket”, bemerket herren. Da var det eg som tilbød den viten som manglet. På den videre tur, kunne fruen fortelle at hun i yngre dager var lærerinne for svenske samebarn litt innenfor bunnen av Lyngen. Dette var lønnet av den svenske stat. Eg bar en koffert, og fulgde til hotell. Det var et hyggelig bekjentskap. Eg var jo godt kjendt med flytting over nordre Gisund, men hadde ingen viten om at svenske samer hadde tilhold andre steder i Troms.

Om de som flyttet på Senja, vil eg tro at de kom over grensen i traktene ved Altevannet, ned langs fjellene, over Finnfjordeidet og videre på vestsiden av Kistefjellet, til de kom på høyde med stedet hvor flytting over sundet skulle foregå.

Nå må det sies litt om Hans Strømmesen. Foruten den vell opparbeida edle heime jorda, som var ca. 300 m. bred, hadde han en bred utmarkteig, bevokst fra fjære til fjell med storvokst bjørk. Den lå i grense mellom klokkergården og prestegårdseiendommen. Det kom alltid samer ned for å akkordere med de berørte grunneiere. På denne skogteigen var det reinen ble drevet ned til fjæra i Bukkskindvika og videre nord langs fjæra til Lyktholmen hvor reinen ble samlet på en gressflate utenfor den store utleira» Det hendte noen rein ville stikke av. Da sendte de en hund som fikk de snudd. Det samledes alltid mange robåter til stedet når dette skulle foregå. Et år var eg og min bror førerbåt. Da satt samen i båtskotten med lassoen i en hand, festet til en stor okserein, og med en ranglende bjelle i andre hand. En måtte passe nøye på og holde stramt band til reinen, ellers ville

reinen snu. De øvrige båter passet på om noen dyr begynte å svømme i ring. Da måtte de dras inn i båtene. De vil ellers sprenges og synke. Det kunne værerein som var avmagret etter den lange transport. Raiden landet i nordenden av Gibostad navn nær eiendommen til lensmannen. Der var det et jordstykke som ikke var bebygd, og som var bevokset med ungbjørk. Nå kunne samene slå opp sine telt bak Varnes-haugen, og ta en pust i noen dage foreløpig. Dette foregikk om våren. Det kunne kaldt for dyrene med svømmeturen, og noen rein måtte ha hjelp for å komme seg på beina. Det hendte at noen rein ble igjen på innlandet. Di kunne gjøre litt skade på åker og eng. Da var det skadetakst av lensmann, to takstmenn, grunneieren og reieneieren. En av samene hette: Ole Jonsen Nutti. Han snakket godt svensk, og var som en mellommand når de kom til far for å bestille noe skinnarbeide. Det kunne være veske til sine uttrekkbare langkikkert, og mange kunne få forarbeidet brede livbelter som ble spendt utenpå koften. Disse beltene var ca. 3 tommer bred, dekorert med skoringer av forskjellig farve og i mønster. I beltet hang alltid en storkniv for hogging av teltmateriale og brennsel. På motsatt side, en lettere slirekniv til annet bruk. Det hendte vi gutter rodde over sundet med melk og smør til samene. Da sang de sine joik og hadde det festlig. Senere flyttet de lengere inn på Senja.

Når samene skulle tilbake om høsten, foregikk dette fra Varnes. De landet da lenger nord på Bukkskind, men på sørsiden av Stortuva var det bratt terreng og dermed vansker med og holde raiden samlet. Lappefogd Fosshaug(?) skrev da kontrakt med far om landing av reinen, og denne skulle være for tre år. Eg har en gang sett denne kontrakt, men minnes ikke årstallet den lød på, men den årlige pris tror eg var kr. 100? Når nå dette foregikk, kom raiden som planlagt i skjell med naboen på Nord-Bukkskind. Her var det en skogreim som gikk helt til fjæra. Her gikk raiden i en ca. 20 m. brei reim til, og over det synlige fjell. Nå hadde de fire parseller felles beite med hovedbruket på Sletnes, og det er nå ukjent for meg om far hadde snakket med P.O. Killie om dette, men denne forlangte skadetakst, og det ble foretatt av lensmannen, to takstmenn, far, barnen og Killie. Utfallet har eg ingen peiling på, men samene sa: "Den Killi vil ha både for det som er under og over jorda." Eg mener kontrakten måtte brytes, og mulig de siste to års flytting måtte foregå på Nord-Bukkskind»

Om Far måtte dele de hundre kroner, er meg, ukjent. Det ble vel etter dette slutt med de svenske samers flytting, og nå begynner mine turer bort fra hjemmet, og det er en annen historie.

Båtsfjord 13/1 1982.

M. Martinsen.